

“TA’LIM TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR YANGILANISH POYDEVORI”

Yo’ldosheva Mardona Alisher qizi

Annotatsiya. *Ushbu maqola ta’lim tizimidagi yangilanishlar, sohaga doir islohotlarning ahamiyatini yoritib beradi. Shuningdek, “Ta’lim to’g’risida”gi Qonunning yangi tahririda ko’zda tutilgan yangiliklarning ahamiyati bayon qilinadi. Ta’limni zamonaviy talab darajasiga olib chiqishning ustuvor vazifalari, pedagogik texnologiyalar ta’lim tizimida keng tadbiq qilinishining ahamiyati haqida so’z boradi.*

Kalit so’zlar. *Ta’lim, “Ta’lim to’g’risida”gi Qonun, ta’limning globallasuvi, raqamlashtirish va innovatsiyalar.*

KIRISH

Har qanday jamiyatning taraqqiyoti, avvalo, uning ta’lim tizimiga bog’liq. Ta’lim — bu inson kapitalini shakllantiruvchi, millat salohiyatini belgilovchi, taraqqiyotga yo’l ochuvchi muhim omildir. Shu bois, zamon bilan hamnafas, ilg’or fikrli, raqobatbardosh yoshlarni tarbiyalash har qanday davlat siyosatining ustuvor yo’nalishidir. Bugungi kunda O’zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko’lamli islohotlar orasida aynan ta’lim tizimidagi o’zgarishlar alohida o’rin tutadi. Ushbu maqolada ta’lim sohasidagi islohotlarning mazmun-mohiyati, ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta’siri va istiqboldagi roli yoritiladi.

Asosiy qism

1. Ta’lim tizimining tubdan yangilanishi — davr talabi

So’nggi yillarda O’zbekiston Respublikasi Prezidenti rahbarligida ta’lim tizimini tubdan isloh qilish, uni zamonaviy talablar darajasiga olib chiqish yo’lida muhim qadamlar tashlandi. Maktabgacha ta’lim, umumiy o’rta ta’lim, oliy ta’lim va ilm-fan yo’nalishlarida qabul qilingan huquqiy hujjatlar, strategiyalar va dasturlar uy o’nalishdagi yangilanishlarning asosiy huquqiy bazasini yaratdi.

Misol uchun, 2020-yilda “Ta’lim to’g’risida”gi Qonunning yangi tahriri qabul qilindi. Unda ta’lim tizimining uzviyligi, uzluksizligi va innovatsion rivojlanishi asosiy prinsip sifatida belgilandi. Shu bilan birga, “Ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirish konsepsiyasi”, “2022–2026 yillarda ta’lim sohasini rivojlantirish strategiyasi” kabi muhim hujjatlar hayotga tatbiq etildi.

2. Maktabgacha va maktab ta’limi — poydevorni mustahkamlash yo’li

Ilm-fanga asoslangan, ijtimoiy faol shaxsni shakllantirishda ilk ta’lim bosqichlari — maktabgacha va maktab ta’limining o’rni beqiyosdir. Shu bois maktabgacha ta’lim qamrovi yildan-yilga kengaymoqda. 2021-yilga kelib, bu ko’rsatkich 67 foizdan oshdi va yangi bog’chalar tashkil etilishi, xususiyl sektorning jalb qilinishi bu sohada raqobatni kuchaytirdi.

Umumiy o’rta ta’lim tizimi ham jadal yangilanmoqda. 11 yillik ta’lim tizimiga qaytish, yangi o’quv dasturlari, milliy o’quv rejalari va zamonaviy darsliklar joriy etilishi

bu boradagi islohotlarning amaliy ifodasidir. STEM ta'lim, raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash va muammoli vaziyatlarni yechish ko'nikmalari asosida yangi metodikalar shakllantirilmoqda.

3. Oliy ta'limdagi o'zgarishlar: sifat va raqobat sari qadam

Oliy ta'lim tizimi so'nggi yillarda misli ko'rilmagan o'zgarishlarga yuz tutmoqda. 2016-yildan boshlab oliy ta'lim muassasalari soni keskin ortdi: xorijiy filiallar ochildi, yangi universitetlar tashkil etildi, nodavlat oliy ta'lim muassasalariga ruxsat berildi. Ta'lim dasturlari modul tizimiga o'tkazilmoqda, akademik erkinlik, kredit-modul tizimi, ikki tomonlama diplom olish imkoniyatlari yaratilmoqda.

Bundan tashqari, OTMlarga qabul kvotalarining kengaytirilishi, ochiq va shaffof test tizimi, korrupsiyaga qarshi chora-tadbirlar sifatni oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Hozirda har bir OTM xalqaro reytinglarga kirishga intilmoqda. Bu esa ta'lim sifati, ilmiy salohiyat, professor-o'qituvchilar faoliyatiga bevosita bog'liqdir.

4. Raqamlashtirish va innovatsiyalar — ta'limning yangi bosqichi

Zamonaviy texnologiyalar, sun'iy uy o'ct, onlayn ta'lim platformalari ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. Pandemiya davrida bu zarurat sifatida yuzaga chiqqan bo'lsa, bugungi kunda bu — yangi normal holatdir. My.edu.uz, Ziyonet, UzEdu, EduMarket.uz kabi platformalar orqali masofaviy ta'lim samaradorligi oshmoqda.

Ta'limda raqamlashtirish nafaqat o'quv jarayoniga, balki boshqaruv tizimiga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Elektron jurnal, reyting tizimi, attestatsiya jarayonlari onlayn bo'lishi orqali byurokratiya kamaymoqda, ochiqlik ta'minlanmoqda. Bularning barchasi tizimni yangilanishga undovchi kuchlardir.

5. Xalqaro hamkorlik va ta'limning globallashuvi

O'zbekistonning ta'lim sohasida xalqaro hamkorligi tobora kengaymoqda. Yevropa, Osiyo, AQSh, Rossiya va boshqa davlatlarning yetakchi OTMlari bilan qo'shma dasturlar, akademik mobillik loyihalari amalga oshirilmoqda. "Erasmus+", "DAAD", "Mevlana", "Fulbright" kabi dasturlar orqali minglab yoshlar xorijda tahsil olib, malaka oshirmoqda.

Bu esa xalqaro standartlar, ilg'or tajribalarni milliy ta'lim tizimiga tatbiq etishga imkon yaratmoqda. Ayniqsa, ikki diplomli dasturlar, chet ellik professor-o'qituvchilarni jalb qilish, akkreditatsiya jarayonlarini joriy etish kabi jihatlar milliy ta'lim tizimining raqobatbardoshligini oshirmoqda.

6. Ta'limdagi islohotlarning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati

Ta'lim tizimidagi islohotlar bevosita inson kapitaliga investitsiyadir. Malakali kadrlar mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lib, iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Ayniqsa, kasb-hunar ta'limining qayta tiklanishi, dual ta'lim tizimi, ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlik uy o'nalishdagi ijobiy o'zgarishlardandir.

Shuningdek, islohotlar natijasida yoshlarning ijtimoiy faolligi oshmoqda, tadbirkorlik ruhiyati kuchaymoqda, ijtimoiy adolat va teng imkoniyatlar ta'minlanmoqda. Bu esa jamiyatda barqarorlik va taraqqiyot uchun mustahkam asos yaratadi.

Xulosa

Ta'lim sohasidagi islohotlar — bu oddiy o'zgarishlar emas, balki davlat taraqqiyotining poydevoridir. Har bir maktab, har bir universitetda bo'layotgan yangiliklar, o'quvchilarning bilim olishi uchun yaratilayotgan sharoitlar, o'qituvchilarning mehnati va jamiyatdagi o'rni — bularning barchasi kelajak avlodning yuksak salohiyatiga xizmat qiladi. Bugun boshlangan islohotlar ertangi kunga poydevor bo'lib, raqobatbardosh, erkin fikrlovchi, yuksak bilimli yoshlar timsolida o'z samarasini beradi. Shu bois, ta'limdagi yangilanishlar doimiy bo'lishi, ularni qo'llab-quvvatlash esa har bir fuqaroning burchi bo'lmog'i lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Lex.uz. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi 637-son Qonuni <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. Boymirzayev X.K. Bilim olishni Raqamli kutubxona tizimidan boshlang / o'quv-uslubiy majmua 2022y 65 bet
3. Mahmudova A.N. O'zbekiston maorif institutlari tarixi. 2023y 77 bet